Justitieombudsmannen
Hans-Gunnar Axberger

Kritik mot ett kommunalt bolag för att i ett ärende om utlämnande av allmänna handlingar bl.a. ha lämnat felaktiga uppgifter till sökanden

Anmälan

AA, ansvarig utgivare för tidningen Västerbottens-Kuriren, anmälde det kommunala bolaget AB Bostaden i Umeå och bolagets tf. VD BB. AA framförde i huvudsak följande. Västerbottens-Kuriren hade i slutet av september 2007 kontakt med BB för att få ta del av en överenskommelse som bolaget träffat med en tidigare anställd. BB uppgav vid det tillfället dels att avtalet inte förvarades hos bolaget, dels att det var träffat mellan bolagets arbetsgivarorganisation och den anställdes fackförening. När tidningen begärde att få ett överklagbart beslut i ärendet upprepade BB i ett brev den 1 oktober 2007 dessa uppgifter. BB ändrade sig den 9 oktober 2007 och lämnade ut handlingen. Han berättade sedan i en tidningsintervju i Västerbottens-Kuriren att handlingen hade funnits hos bolaget sedan den 28 september 2007, men att den av försiktighetsskäl inte hade diarieförts.

Till anmälan fogades som bilagor BB:s brev av den 1 oktober 2007, det avtal som begärts utlämnat och den tidningsartikel från den 28 september 2007 där BB intervjuades.

Enligt AA hade utlämnandet av överenskommelsen genom det inträffade förhalats i två veckor antingen genom medveten mörkläggning eller oacceptabelt slarv. En tolkning av vad som hänt kunde således vara att BB medvetet hade lämnat felaktiga uppgifter om var handlingen förvarades och vilka personer som undertecknat den. En annan tolkning kunde vara att det råder stora brister i rutinerna hos bolaget när det gäller att hålla ett diarium på det sätt som lagen kräver och att dess VD inte tar ett avslagsbeslut på en begäran att få del av allmän handling på tillräckligt stort allvar för att undersöka att han avslår på korrekta grunder. Oavsett vilket så hade bolaget och dess tf. VD inte levt upp till tryckfrihetsförordningen.

Utredning

Efter remiss anförde bolaget, genom BB, i ett yttrande den 11 januari 2008 bl.a. följande (bilagan utelämnad här).

> Det som AA skriver i sin anmälan kan jag verifiera – dock har som AA förmodar det ”hela sin bakgrund i bristande rutiner och inte i att medvetet ha gett felaktiga uppgifter”.
>
> Mitt och därmed bolagets handläggande av detta ärende är ett oförlåtligt misstag, vilket jag också framfört offentligt, bl a i VK i den artikel som bifogas anmälan. Jag har också i artikeln tagit på mig misstaget och ”friat” såväl bolagets styrelse som handläggande tjänsteman. Som verkställande direktör har jag förklarat mig ensam ansvarig.
>
> När det gäller fråga om offentlighet för de kommunala bolagen i Umeå är detta solklart angivet – såväl av bolagens yttersta ägare Kommunfullmäktige som i de ägardirektiv som utfärdats av moderbolaget Umeå Kommunföretag AB. – – –
>
> Efter misstaget som föranlett anmälan har vidare skriften ”Allmänna handlingar hos kommunala och landstingsägda företag” (bifogas) utdelats till ansvariga inom AB Bostaden i Umeå.
>
> Sammanfattningsvis är jag angelägen understryka att företeelsen som inträffat förhoppningsvis är och kommer att vara av engångskaraktär. De rutiner för att ett upprepande inte ska inträffa har påtalats för att intentionerna i ”sevicecirkuläret” ska vara riktmärke för AB Bostaden i Umeå.

AA lämnades tillfälle att kommentera remissvaret men hördes inte av.

I ett beslut den 17 april 2008 anförde *JO Axberger* följande.

Bedömning

Enligt 1 kap. 9 § första stycket sekretesslagen (1980:100) ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar också gälla handlingar hos bl.a. aktiebolag där kommuner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Sådana bolag ska vid tillämpningen av sekretesslagen jämställas med myndigheter.

Jag har i tidigare beslut framhållit att ett kommunalt bolag såvitt gäller offentlighetsprincipen har samma principiella skyldigheter som myndigheter (se beslut den 17 mars 2008 i ärende dnr 1345-2007 m.fl.). Ett bolag som ägs av det allmänna ska därför efter bästa förmåga leva upp till såväl bokstaven som andan i grundlagens bestämmelser om allmänna handlingar. Det innebär bl.a. att bolagets besked om att inte lämna ut en handling som begärts utlämnad ska meddelas som ett formellt beslut och innehålla s.k. fullföljdshänvisning, dvs. en upplysning om hur beslutet kan överklagas. Det brev bolagets tf. VD i detta ärende tillställde journalisten på tidningen Västerbottens-Kuriren uppfyllde inte dessa krav.

Till skyldigheterna enligt offentlighetsprincipen hör även att lämna besked om vilka handlingar som förvaras hos ett kommunalt bolag, liksom upplysningar om handlingarnas innehåll, se sekretesslagen 15 kap. 4 §. Det är en självklarhet att uppgifterna ska vara korrekta och att det måste ställas krav på noggrannhet när upplysningarna lämnas (jfr JO 1998/99 s. 501). Det är i detta ärende ostridigt att BB först muntligen och sedan i sitt skriftliga besked till journalisten felaktigt uppgav att en handling som förvarades hos bolaget inte fanns där och likaledes lämnade felaktiga uppgifter om dess innehåll. I det senare hänseendet bestod felaktigheten i att han uppgav att bolaget inte var part i det avtal saken gällde,

vilket ska bedömas i ljuset av att han själv hade undertecknat avtalet i egenskap av företrädare för bolaget.

Anmälaren har hållit öppet om BB medvetet lämnat felaktiga uppgifter eller om det rört sig om oaktsamhet. För min del konstaterar jag att de yttre omständigheterna snarast talar för det förstnämnda. Oavsett hur det förhåller sig med den saken har BB som tf. VD för ett allmänägt bolag tillämpat reglerna om allmänna handlingar på ett felaktigt och oskickligt sätt.